

2021 TJTP – Območni načrt za pravični prehod

Naslov	OBMOČNI NAČRT ZA PRAVIČNI PREHOD SAVINJSKO ŠALEŠKE PREMOGOVNE REGIJE
Različica	3.0
Trenutno vozlišče	Slovenija
Opombe	

Različice programa, ki se nanašajo na ta območni načrt za pravični prehod

CCI	Naslov	Različica	Status	Sklep Komisije
2021SI16FFPR001	Slovenia's EU Cohesion Policy Programme 2021-2027	2.0	Sprejela Evropska komisija	C(2024)8387

Kazalo

Območni načrt za pravični prehod - ONPP SAŠA.OBMOČNI NAČRT ZA PRAVIČNI PREHOD SAVINJSKO ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE (3.0)	3
1. Oris procesa prehoda in opredelitev najbolj prizadetih območij v državi članici	3
2. Ocena izzivov, povezanih s prehodom, za vsako opredeljeno območje	6
Ozemlje: SAVINJSKO ŠALEŠKA PREMGOVNA REGIJA	6
2.1. Ocena gospodarskih, socialnih in območnih učinkov prehoda na podnebno nevtrarno gospodarstvo Unije do leta 2050	6
2.2. Razvojne potrebe in cilji do leta 2030 z namenom doseči podnebno nevtrarno gospodarstvo Unije do leta 2050	9
2.3. Skladnost z drugimi ustreznimi nacionalnimi, regionalnimi ali teritorialnimi strategijami in načrti	12
2.4. Predvidene vrste operacij	13
3. Mehanizmi upravljanja	18
4. Kazalniki učinkov ali rezultatov za posamezni program	20
Utemeljitev na podlagi predvidenih vrst operacij, da so kazalniki učinka ali rezultatov, specifični za posamezni program, potrebni	20
Tabela 1: Kazalniki učinka	21
Tabela 2: Kazalniki rezultatov	21

Območni načrt za pravični prehod - ONPP SAŠA.OBMOČNI NAČRT ZA PRAVIČNI PREHOD SAVINJSKO ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE (3.0)

1. Oris procesa prehoda in opredelitev najbolj prizadetih območij v državi članici

Sklic: člen 11(2)(a) in (b), člen 6

Mejnike prehoda na podnebno nevtrarno gospodarstvo postavljata NEPN in NSPP (za vse kratice glej Priloga 7: Seznam kratic).

NEPN določa,

- da se zmanjša raba fosilnih virov energije in odvisnost od njihovega uvoza s postopnim opuščanjem rabe premoga: vsaj za 30 % do leta 2030 (NEPN, str. 21 in 31);
- do bo do leta 2030 z zaustavitvijo bloka 5 v TEŠ zmanjšan izkop lignita in opuščena raba uvoženega premoga za proizvodnjo električne energije v Energetiki Ljubljana, enota Termoelektrarna toplarna Ljubljana (NEPN, str. 57);
- da bo natančni časovni načrt opuščanja rabe premoga v Sloveniji določen s strategijo za opuščanje rabe premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načelom pravičnega prehoda (NEPN, str. 31 in 34),
- da v deležu primarnih virov za proizvodnjo električne energije zmanjšani rabi fosilnih goriv (35 % v letu 2017 na 25 % v letu 2030), ob upoštevanju izboljšane energetske učinkovitosti (35 % do 2030), sledi večja raba OVE (13 % v 2017 na 23 % v 2030), ohranja pa se delež jedrske energije;
- da se bo do 2030 proizvodnja električne energije z uporabo domačega premoga – lignita še ohranila.

NSPP, ki je bila pripravljena na podlagi NEPN, je bila sprejeta januarja 2022 in določa letnico izstopa iz rabe premoga (najkasneje 2033) in ob tem opredeljuje skupno vizijo pravičnega prehoda. Pri pripravi strategije smo že sledili predlogu Evropske komisije (COM/2020/562 z dne 17.9.2020) in odločitvi Evropskega sveta z dne 11. 12.2020, da EU do leta 2030 doseže najmanj 55% znižanje emisij TGP v primerjavi z 1990. Strategija je tako med tremi opredeljenimi scenariji sprejela najbolj ambicioznega in predvidela izstop iz premoga, torej prenehanje obratovanja šestega bloka TEŠ in pridobivanja lignita v regiji SAŠA, najpozneje v letu 2033. NSPP in NEPN tudi določata, da bo ta cilj opuščanja rabe premoga v Sloveniji ustrezno upoštevan v posodobitvi NEPN leta 2024.

Odločitev glede prenehanja rabe premoga tako pomeni, da bo najkasneje do leta 2033 uporaba premoga v Sloveniji popolnoma opuščena, kar velja tako za izkopavanje kot za njegovo uporabo. Dinamika opuščanja rabe premoga bo natančneje določa v programih opuščanja in zapiranja, ki bodo usklajeni z deležniki.

Proces izstopa iz premoga se bo do leta 2033 izvrševal na dva načina, s postopnim zapiranjem proizvodnih kapacitet, ki koristijo premog in nameščanjem proizvodnih kapacitet iz OVE.

Leta 2019 je lastnik Termoelektrarne-toplarnne Ljubljana, javno podjetje Energetika Ljubljana, sklenil dogovor o nakupu dveh plinsko-parnih turbin električne moči 2x54 MW, v okviru projekta izgradnje plinsko-parne elektrarne. Slednja je trenutno v izgradnji in bo predvidoma končana v letu 2022. Dve plinsko-parni enoti bosta nadomestili dve od treh premogovnih enot in tako zmanjšali porabo premoga za 70%. Tretji premogovni blok bo ostal, ker je bil v letu 2008 predelan na sokurjenje premoga in lesnih sekancev. Slednji bodo predvidoma nadomestili premog po njegovi ukinitvi. V TEŠ je predvidena zaustavitev 345 MW bloka 5 do konca leta 2030 in 600 MW bloka 6 do konca leta 2033. Bloka 5 in 6 sta

objekta nacionalnega pomena in nadomeščanje njunih kapacitet bo izvedeno na nacionalnem nivoju, regija SAŠA pa bo v okviru pravičnega prehoda prispevala pomemben delež.

Sorazmerno z zapiranjem proizvodnih kapacitet, ki temeljijo na premogu, se bo zmanjševal tudi izkop premoga v PV, ki bo po letu 2033 popolnoma ustavljen. Od kar je proizvodnja premoga v PV odvisna predvsem od blokov 5 in 6 TEŠ, se le ta giblje okrog 3,5 mio ton letno (vir: PV). Z zaprtjem bloka 5 leta 2030 bo proizvodnja padla za približno tretjino in po letu 2033 popolnoma prenehala, ko bo predvidoma zaustavljen tudi blok 6. Na regionalnem nivoju SAŠA bo s preobrazbo daljinskega ogrevanja poraba premoga ukinjena, ko bo predvidoma po 2028 izvedena druga faza preobrazbe s preходом na 100% OVE.

Izpad proizvodnje zaradi prenehanja uporabe premoga bo nadomeščen z generacijo iz OVE, predvsem sončne energije, kjer ima Slovenija največji potencial. Konec leta 2021 je bilo v Sloveniji nameščenih 18.322 sončnih elektrarn v skupni moči 466,2 MW. V omenjenem letu je bilo nameščenih 6.307 elektrarn v skupni moči 95 MW. Velika večina novo postavljenih elektrarn je samooskrbnih. Podatki o instalirani moči novih sončnih elektrarn temeljijo na bazi Registra deklaracij za proizvodne naprave električne energije iz OVE (AGEN) in seznama elektrarn v samooskrbi (SODO).

Predvideno letno zmanjšanje TGP kot posledica zaprtja obeh blokov znaša približno 740 – 800 kt ekvivalenta CO₂ za blok 5 in 2.300 – 2.700 kt za blok 6.

Načrtovana je tudi gradnja HE Mokrice kot zadnje izmed petih hidroelektrarn na Spodnji Savi moči 28 MW. Gradnja se še ni začela. Najverjetneje ne bo dokončana v tem desetletju, ker poteka na sodišču že tretji upravni spor, ki ga je sprožilo društvo za preučevanje rib Slovenije.

V regiji SAŠA se v okviru pravičnega prehoda načrtuje na lokaciji TEŠ postavitev kogeneracije na biomaso moči 20-30 MW za zagotavljanje kapacitet daljinskega ogrevanja, velikih toplotnih črpalk za izkoriščanje toplote jezera moči 2x20MW ter plavajoče sončne elektrarne na Šoštanjskem jezeru moči 100 MW.

Načrtovano torej je, da se v Sloveniji z usklajenim spodbujanjem iz različnih razvojnih virov naslovi najprej energetska učinkovitost, ki bo rezultirala v zmanjšanju porabe energije v vseh sektorjih, ter se vzporedno pospešeno spodbudi prehod na obnovljive vire energije. Pomeni, da bodo pospešena vlaganja v sončno energijo, predvsem za proizvodnjo električne energije, deloma pa tudi toplote, v preobrazbo obstoječih sistemov daljinskih ogrevanj na OVE, izkoriščanje geotermalnega potenciala ipd., z namenom nadomeščanja obstoječih fosilnih virov energije (vsaj 100 MW instalirane dodatne nazivne moči OVE v vsakem letu). Seveda ob hkratnem zagotavljanju varnosti pri energetske oskrbi ter povečevanju odpornosti (preprečevanje nesorazmerne energetske odvisnosti).

Delovna skupina za zapiranje Premogovnika Velenje je bila vzpostavljena 19.8.2022 s Sklepom o imenovanju delovne skupine za pripravo predloga novega Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje. Ne glede na časovnico zmanjšanja izkopa in zaprtja Premogovnika Velenje bodo v tem desetletju izvajane aktivnosti za energetske prehode, pri čemer bo ključna preobrazba sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline, ki bopodrobno predstavljena v »Akcijskem načrtu preobrazbe sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline 2022-2030« daljinskega. K energetskemu prehodu bo prispevalo tudi prestrukturiranje objektov na lokaciji Blokov 1-4 TEŠ (toplotni črpalke 2x20 MW, kogeneracija na lesno biomaso in vodikove tehnologije - predvidoma 2023-2027), polnilnica za alternativna goriva (predvidoma 2022-2024) in postavitev plavajoče fotovoltaične elektrarne na Družmirskem in Šoštanjskem jezeru (predvidoma 2023-2025). Predvideva se namestitev dodatnih kapacitet OVE, kot je opredeljeno s kazalniki v okviru Programa EKP 21-27.

Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov kot posledica zaprtja Bloka 5 bo natančno ovrednoteno v prihajajočem programu zaprtja TEŠ, skladno s cilji NEPN in NSPP ter zasledujoč cilje zelenega dogovora na ravni EU za zmanjšanje emisij za 55% do leta 2030 glede na leto 1990. Projekcija zmanjšanja emisij CO₂ zaradi zaprtja bloka 5 je sicer bila pripravljena v okviru energetskega bilanca, ki so bile pripravljene kot strokovna podlaga za NEPN. Prav tako je na podlagi energetskega bilanca za NEPN, ki sicer še niso upoštevale izstopa iz premoga najkasneje v letu 2033, mogoče oceniti projekcijo predvidenega zmanjšanja emisij zaradi zaprtja Bloka 6. Obe projekciji sta podani v tabeli na naslednji strani.

V okviru Poročila o semestru 2020 je EK opredelila približno 100 regij ali območij, ki so upravičena do "pravičnega prehoda". Razlog predstavlja odvisnost območja in pričakovano prilagajanje delavcev ali izgube delovnih mest v proizvodnji in uporabi fosilnih goriv ali proizvodnji z največjo intenzivnostjo toplogrednih plinov. Med temi regijami sta bili opredeljeni dve slovenski premogovni regiji, Zasavska in SAŠA.

Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij, ki je bila sprejeta 13.1.2022, prepoznava Zasavje in SAŠA regijo kot dve premogovni regiji, ki ju je treba prestrukturirati v skladu z načeli pravičnega prehoda.

Opis stanja v SAŠA premogovni regiji

V SAŠA premogovni regiji PV in TEŠ še obratujeta. Njuna vloga je pomembna tako z vidika zagotavljanja delovnih mest kot zanesljive oskrbe z električno energijo. NSPP ugotavlja, da ima proizvodnja energije v TEŠ pomembno vlogo v nacionalni mešanici energetskega virov, saj v povprečju proizvede okrog 35 % električne energije v državi, v sušnih obdobjih pa preko polovice porabe. Proizvodnja rudnika, ki je odvisna predvsem od porabe termoelektrarne se giblje okrog 3,5 milijona ton lignita letno.

Pri analiziranju neposrednega vpliva na zaposlitveno strukturo je bil predmet primerjave število zaposlenih v premogovniški industriji kot absolutno število na občino in kot relativno število (odstotek aktivne delovne sile na občino). Skupino Premogovnik Velenje, sestavljajo štiri povezana podjetja, ki so sredi leta zaposlovala 1.895 oseb, večina od njih je imela registrirano stalno prebivališče v občinah (Velenje, Šoštanj, Mislinja, Šmartno ob Paki).[1] Od tega je bilo 1.691 zaposlenih samo iz občin Velenje in Šoštanj. Glede na odstotek delovno aktivnih prebivalcev, zaposlenih v premogovništvu, izstopajo 3 občine (Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki), kjer ta sektor neposredno zaposluje med 7 % in 12,5 % delovno aktivnega prebivalstva. Leta 2018 so prebivalci teh treh občin predstavljali kar 78 % vseh neposredno zaposlenih v lokalni premogovniški in energetske industriji.

Drug pomemben vidik vpliva premogovniške industrije na regijo in občine je gospodarski. Analiza kumulativnega obsega transakcij med subjekti premogovništva (PV in TEŠ) in podjetji iz lokalnega poslovnega okolja, pokaže da je po absolutni kumulativna vrednost transakcij med subjekti premogovniške industrije in lokalnimi podjetji (na občino in 3 letno povprečje; 2017-2019) izstopata občini Velenje in Šoštanj. Relativna odvisnost lokalnega poslovnega okolja pa je velika v občinah Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki (1,1 do 11,8 % celotnega prihodka vseh gospodarskih družb v občini v letu 2018 predstavlja prihodek od premogovne industrije). Poslovno okolje Mislinje ima le manjše neposredne poslovne vezi s premogovno industrijo.

Za opredelitev območja vpliva premogovniške industrije je bil v analizi, izvedeni ob pripravi akcijskega načrta[2] upoštevan gospodarski vpliv na strukturo zaposlovanja in na podporo poslovnemu okolju. Območje treh občin **Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki** je bilo, je in bo tudi v prihodnje najbolj izpostavljeno spremembam okolja in s tem povezanim tveganjem. V tem območju je leta 2020 živel 17,4

% oziroma 45.799 prebivalcev celotne Savinjske regije. Glede na zgodovinsko povezanost predstavljajo te tri občine celovito enoto, zato to območje **opredeljujemo kot ožje vplivno območje**. Celotna SAŠA premogovna regija pa vključuje zaokroženo **celoto desetih občin** (občine Gornji Grad, Ljubno, Luče, Mozirje, Nazarje, Rečica ob Savinji, Solčava, Šmartno ob Paki, Šoštanj in MOV) in je opredeljena kot širše vplivno območje) v katerih je leta 2020 živel kar 25,5 % oziroma 67.172 prebivalcev celotne Savinjske regije. Na tem **širšem vplivnem območju** so se vzpostavile močne zgodovinske, gospodarske in kulturne vezi, ki se dnevno prepletajo na številnih ravneh javnega in zasebnega življenja. Ključni strateški cilji ter nadaljnji ukrepi pravičnega prehoda so usmerjeni v ustvarjanje pozitivnih vplivov na ožje vplivno območje, pri čemer se ti vplivi lahko dosegajo z izvajanjem ukrepov znotraj celotne SAŠA premogovne regije.

V Sloveniji je SAŠA na čelu med regijami, ko gre za vprašanje TGP, kljub relativno majhnemu številu prebivalcev. Verificirane emisije TGP so leta 2019 znašale okoli 3,8 mio ton CO₂e in so znašale več kot 50 % nacionalne vrednosti verificiranih emisij (6,3 mio t CO₂e) in vse so posledica delovanja TEŠ. Nacionalni cilji za dekarbonizacijo zato za regijo predstavljajo nesorazmerno breme.[3]

Dolga rudarska tradicija je poleg gospodarske odvisnosti pomembno vplivala tudi na lokalno družbo in vedenjske vzorce lokalnega prebivalstva, ki nima izrazite podjetniške miselnosti in ni pripravljeno spreminjati kariernih poti. Premogovništvo je v regiji pustilo tudi negativne okoljske vplive. Med drugim so kot posledica posedanja terena v regiji nastala tri umetna jezera. Nasip med Velenjskim in Družmirskim jezerom, ki je še vedno zelo izpostavljeno ugrezanju, zato je njegova dokončna podoba še v nastajanju. Pregrada, ki meri 80 ha, ima pomembno vlogo pri zagotavljanju poplavne varnosti, ker preprečuje zlitje Družmirskega in razlitje Velenjskega jezera. Območje pregrade ni stabilno, saj se ta nahaja nad odkopno jamo Preloge (ta bo postopno zaprta do leta 2025) je del območja sanacije rudniških ugreznin, kjer je nastalo tudi odlagališče elektrofiltrskega pepela, ki leži nad odkopnim območjem PV. Kljub nenehnemu saniranju in odpravljanju posledic ugreznanja, kar je v preteklosti financiral PV, prihaja do pogrezanja in premikov pregrade, kar predstavlja potencialno poplavno nevarnost.

Vplivi odvisnosti od premoga so v lokalnem okolju torej izraziti, zato bomo k pravičnemu izstopu regije iz premoga, prispevali tudi s sprejemom zakonov o gospodarskem prestrukturiranju regije in zapiranju premogovnika, kot je predvideno v NEPN.

Vsebina poglavja s tabelaričnimi in grafičnimi prikazi je razvidna v Prilogi 3: **1. Osnutek procesa prehoda in opredelitev najbolj prizadetih območij v državi članici –celotno poglavje, vključno s tabelaričnimi in grafičnimi prikazi**

[1] ORP SAŠA 2021-2027

[2] Preparation of National Strategy and Action Plans for Transition from Coal of Slovenian Coal Regions: Report on Analysis of Key Opportunities and Challenges, September 2020, Deloitte

[3] Action plan for Savinjsko – Šaleška Coal Region in Transition, Deloitte, May 2021

2. Ocena izzivov, povezanih s prehodom, za vsako opredeljeno območje

Sklic: člen 11(2)(c)

Ozemlje: SAVINJSKO ŠALEŠKA PREMOGOVNA REGIJA

2.1. Ocena gospodarskih, socialnih in območnih učinkov prehoda na podnebno nevtravno gospodarstvo Unije do leta 2050

Sklic: člen 11(2)(c)

SAŠA regija je še edina v državi, v kateri potekajo premogovne dejavnosti in kjer deluje termoelektrarna na premog. Zaradi opuščanja rabe premoga bodo, kot že omenjeno najbolj prizadete tri občine. Kot navaja Analiza vrzeli za SAŠA regijo (Priloga 1) je bilo v teh treh občinah leta 2021 v podjetjih, ki so povezana z rabo premoga zaposlenih 2.473 prebivalcev. Med zaposlenimi v SAŠA regiji prevladujejo moški (55,5 %). Po starostni strukturi je največji delež (44 %) v skupini med 35 in 49 leti. Mladi zaposleni (med 15 – 29 let) predstavljajo 15 %, kar je primerljivo z deležem mladih zaposlenih v Zasavju. Največja občina Velenje, bo zaradi opuščanja rabe premoga najbolj prizadeta, saj so prihodki občinskega proračuna, ki so povezani s premogovno dejavnostjo sorazmerno visoki (11,8 %) v primerjavi s Šoštanjem (5,1 %) in Šmartnim ob Paki (1,1 %).[1]

V podjetjih povezanih z izrabo premoga je med zaposlenimi največ tistih, ki spadajo v starostno skupino med 45 – 50 let (20 % vseh zaposlenih), po velikosti sledi starostna skupina med 40- 50 let. Zaposleni v starostni skupini med 20 – 35 let predstavljajo le 26 % vseh, kar je mogoče med drugim pripisati tudi dejstvu, da zaposlitve v tem sektorju za mlade, ki na trg dela šele vstopajo, niso najbolj privlačne. Druga značilnost v tem sektorju so dolgotrajne zaposlitve, kar kaže na to, da bo ob postopnem zapiranju rudnika, prehod zaposlenih v druge sektorje lahko težaven. Analiza vrzeli tako pokaže, da je večina zaposlenih v PV in skupini PV tam zaposlena več kot deset let, kar 16 % zaposlenih pa ima tam med 25 in 30 let delovne dobe, 20 % pa celo več kot 30 let. Ta izrazita nizka delovna mobilnost kaže na to, da bo treba sredstva usmetiti v diverzifikacijo dela energetskega sektorja in tako ohraniti delovna mesta, čeprav so lahko izkušnje zaposlenih lahko zanimive tudi v drugih delovno-intenzivnih panogah, kot sta denimo predelovalna industrija in pa gradbeništvo.

Izobrazbena struktura je pričakovana. Kar 37,4 % zaposlenih (brez TEŠ) ima izobrazbo s področja rudarstva/geodezije, sledi pa področje inženirjev (23 %), elektrotehniki predstavljajo 11 %. Velika večina zaposlenih ima srednješolsko izobrazbo z dodatnim poklicnim usposabljanjem, redki pa so zaposleni z visokošolsko in podiplomsko izobrazbo.

Tudi z ustrezno podporo preobrazbi energetskega sektorja bomo lahko prispevali k ohranjanju delovnih mest. Pri čemer bo posebno pozornost treba nameniti tistim zaposlenim, ki svojih znanj in kompetenc ne bi mogli uporabiti v drugih sektorjih. To še posebej velja za starejše, tiste, ki imajo v tem sektorju dolg staž ali pa imajo skromne kompetence. Prav ti zaposleni bi lahko v sektorju vztrajali najdlje. Podatki o zaposlenih v TEŠ za leto namreč 2020 kažejo, da je tudi v TEŠ, kjer je bilo v letu 2020 322 zaposlenih, največ zaposlenih iz starostne skupine od 45 do 55 let, kar je skoraj 40% vseh zaposlenih. Več kot 60% zaposlenih ima še več kot 10 let do upokojitve. Visokošolsko in podiplomsko izobrazbo ima manj kot 6% zaposlenih.

Številna podjetja v regiji se že soočajo s pomanjkanjem ustrezno usposobljene delovne sile, kot so denimo elektrotehniki ali inženirji. Zato imajo ti zaposleni v premogovništvu, ki bi se vključili v ustrezne programe prekvalifikacij, dokaj ugodne možnosti za prezaposlitev, razvoja in ko se bo začel proces postopnega opuščanja rabe premoga. Pri tem bo treba oblikovati zelo kakovostne in ciljne programe usposabljanja in s katerimi bi zadostili potrebam po bodočih delovnih mestih ter s katerimi bomo zmanjševali obstoječo vrzel na med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Predvsem bodo v ospredju programi prekvalifikacij in pridobitve veljavne formalne izobrazbe, pridobivanje certifikata nacionalne poklicne kvalifikacije oz. NPK in sicer za področja gradbeništva, strojništva, kovinarstva, elektrotehnike, energetike, lesarstva, sanacije okolja in ravnanja z odpadki, predelovalne industrije, logistike, skladiščenja in vzdrževanja, proizvodnje gospodinjskih aparatov oz. bele tehnike ipd.

Po ocenah bo do 2033 najmanj 22 % trenutno zaposlenih v premogovnem sektorju upravičenih do upokojitve. Več sto rudarjev bo delalo na zapiralnih delih, tako da je po oceni Ministrstva za infrastrukturo rešitev treba najti za približno tretjino od 1139 zaposlenih v PV (podatki iz analize vrzeli [2]; zaposleni z več kot 20 let do upokojitve). Prilagoditev trga dela je ena ključnih gonilnih sil razvoja SAŠA območja. Predvsem zato, ker bo potrebno hitro prilagajanje glede na prestrukturiranje regije ob zapiranju rudnika. Poleg posodobitve nacionalnih programov za prilagoditev trgu dela, bo območje potrebovalo tudi svoje lastne programe »po meri«, ki bodo omogočili prilagajanje glede na trenutne razmere na trgu dela. Zaradi njihove starostne in izobrazbene strukture bo treba ukrepe v okviru tega programa, ki bodo usmerjeni v diverzifikacijo in prestrukturiranje energetskega sektorja, oblikovati tako,

da bodo podpirali prehod države v podnebno nevtralnost in da bodo ti zaposleni lahko obdržali aktivno zaposlitev.

Na podlagi izkušenj iz Zasavja je mogoče sklepati, da bodo ob opuščanju rabe premoga najbolj prizadeti zaposleni v starostni skupini nad 40 let, brez ali le z osnovnošolsko izobrazbo, ki imajo več kot 10 let delovnih izkušenj. Podatki iz sektorja rabe premoga pa kažejo, da mladi nimajo velikega interesa za delo v tem sektorju, zato se v njem zaposlujejo le redki mladi. Sektor rabe premoga tako ne predstavlja pomembnega zaposlovalnega »magneta« za mlade ali za to, da bodo mladi in visoko usposobljeni zaposleni zaradi delovnih mest v tem sektorju ostajali v regiji. Za privabljanje in zadržanje mladih (starostna skupina 15 – 29 let) v regiji je za njihovo usposabljanje in prakse treba zagotoviti dodatna sredstva.

V regiji so prisotna tako mala in srednje velika podjetja, pa tudi velika podjetja. V celotni SAŠA regiji trenutno deluje 1.170 podjetij, letno se njihovo število v povprečju poveča za 2 % (od leta 2011). Nova podjetja so nastajala tudi v času pandemije Covid19, čeprav v malo manjšem številu kot v treh letih pred tem. Pandemija se je negativno odrazila tudi na trgu dela, saj je delo izgubilo 8 % zaposlenih. To je izničilo počasno rast zaposlenih v novo nastalih podjetjih v obdobju 2015 – 2019 (povprečno 1,6 % letna rast). Postopno opuščanje rabe premoga bo negativno vplivalo na zaposlenost, zato morajo biti prednostni ukrepi usmerjeni v to, da zaposleni v energetske sektorju ohranijo delovna mesta. Za doseg tega cilja bo treba oblikovati ustrezne aktivnosti in podporo na področjih preusposabljanja, dodatnega usposabljanja, štipendiranja in ustvarjanja novih delovnih mest s podporo »brown field« in »green field« investicijam. Pozornost bi bilo treba usmeriti v ohranjanje pozitivne stopnje rasti delovno aktivnega prebivalstva, saj izkušnje iz Zasavja kažejo, da posamezniki, ki niso na trgu dela, lahko ostanejo brez dela več kot leto dni, zaradi česar je njihovo vračanje v zaposlitev velik izziv.

Podrobnejši pregled strukture gospodarskih subjektov pokaže, da se je med letoma 2011 in 2020 število velikih podjetij zmanjšalo (s 14 na 8). S tem se je v tem obdobju zmanjšal tudi delež zaposlenih, ki so delali v velikih podjetjih (brez energetskih) in je leta 2020 znašal 45,5 % (57,6 % v letu 2011). Ne glede na ta upad, pa velika podjetja predstavljajo pomembnega zaposlovalca in so zato pomemben deležnik v procesu preobrazbe regije, saj je njihova vloga, da ohranijo in ustvarijo nova delovna mesta z višjo dodano vrednostjo nezanemarljiva. Ob tem je treba poudariti tudi to, da se velika neenergetska podjetja (npr. Gorenje mali in veliki gospodinjski aparati, Skaza proizvodnja plastike, Turna proizvodnja komponent za industrijo bele tehnike, itd.) v regiji soočajo z nenehnim pomanjkanjem ustrezno usposobljene delovne sile. Prav zato je upravičena podpora velikim podjetjem pri širitvi njihovega poslovanja in zaposlovanja, vendar pa mora to temeljiti na robustni in prilagojeni strategiji usklajevanja povpraševanja s ponudbo na trgu dela, saj v gospodarskem sektorju v regiji ugotavljajo, da je na tem področju velika vrzel. Ker vsa velika podjetja že načrtujejo širitev proizvodnih dejavnosti in se hkrati že soočajo s pomanjkanjem ustreznih zaposlenih, bi lahko z indikativnim seznamom širitvenih načrtov glavnih zaposlovalcev v regiji pomagali zmanjšati to vrzel.

V času priprave tega dokumenta so velika podjetja pa tudi komunale (in občine) predstavila načrtovane projekte s katerimi želijo prispevati k preobrazbi regije. Projekti kažejo na to, da bo v procesu preobrazbe regije sektor energetike še naprej igral pomembno vlogo. Večje število načrtovanih projektov, ki se nanašajo na upravičena področja SPP, je povezano s sektorjem energetike ali prenove/spremembe rabe starih energetskih lokacij, območij, itd. Med predlogi so prekrivanja, zato jih je treba ustrezno prioritizirati in pri oceni njihove primernosti/upravičenosti ustrezno upoštevati tudi načelo onesnaževalec plača. Pri podpori je treba sredstva ustrezno povezati z drugimi dostopnimi finančnimi viri. Projekti, ki so jih predlagala druga velika podjetja v regiji, ki niso v sektorju energetike, lahko ob ustrezni podpori za njihovo izvedbo ustvarijo okoli 630 dodatnih delovnih mest v naslednjih nekaj letih.

V sektorju MSP je bilo v zadnjih desetih letih mogoče opaziti naraščanje tako števila podjetij, kot tudi zaposlenih v njih. V letu 2020 je bilo v tem segmentu zaposlenih 12 % več ljudi kot leta 2011, kar je mogoče pripisati tudi prezaposlitvam zaradi zapiranja velikih regijskih podjetij. Potrebno je spodbuditi diverzifikacijo gospodarstva v smislu sektorske in velikostne raznolikosti, kar vključuje uravnotežene naložbe v razvoj raznolikih panog kot so elektroindustrija, gozdarstvo in lesna industrija, turizem, kmetijstvo in trajnostna pridelava hrane, energetika kot gospodarski sektor, proizvodnja in predelava kovin, ter nove tehnologije (zlasti avtomatizacija in robotika) v smislu koriščenja novih in razvojnih priložnosti. Ker je sektor robusten, je treba podporo usmeriti v programe, ki so se izkazali kot koristni pri

odpiranju novih delovnih mest npr. SAŠA inkubator d.o.o., v katerem so nastala mnoga uspešna MSP (npr. Autotech avtomatizacija in robotizacija, ki je svojo proizvodnjo razširil tudi izven Slovenije). Tudi ta podjetja se soočajo z mankom podpore pri širitvi proizvodnje in iskanju prostora za nove proizvodne linije ter s pomanjkanjem ustrezno usposobljene delovne sile. Zato je potreba po industrijsko-tehnološkem parku, ki bo zagotovil ugodne prostorske pogoje hitro rastočim podjetjem (scale up podjetjem), ki so proizvodno naravnani, izjemno velika. Ob ustrezni institucionalni podpori in/ali dostopu do ne/povratnih virov, oba segmenta podjetij zanimajo »green field« in »brown field« naložbe, pri čemer bodo imele slednje prednost.

Večina občin SAŠA regije je podeželskih z nizko gostoto poselitve, slabo prometno infrastrukturo in nekonkurenčnim javnim prevozom. Najbolj razvita občina v regiji z urbanimi značilnostmi je MO Velenje, katere mestno naselje ima zadovoljivo infrastrukturo ter ponuja bolj trajnostne oblike mobilnosti. Vendar bi bilo potrebno celotni SAŠA regiji še veliko narediti na področju širitve ponudbe, optimizacije in razogljichenja JPP, širitvi sistema izposoje koles na druge občine in spodbujanju daljinskega kolesarjenja za namen dnevne mobilnosti (npr. z izposajo e-koles) ter vzpostavitvi multimodalnih točk za lažji prehod iz osebnega avtomobila na bolj trajnostne načine prevoza npr. z vzpostavitvijo P+R vozlišč za zagotavljanje učinkovitejših dnevnih migracij in ter spodbujanje koriščenja okolju bolj prijaznih načinov prevoza. Za razvoj celotne Šaleške doline je omejitveni dejavnik tudi slabša regionalna povezava do V. vseevropskega prometnega koridorja, kar se bo sicer izboljšalo z izgradnjo ceste v 3. razvojni osi RS. Do Velenja poteka regionalna železniška proga C3 Celje–Velenje.

Premogovnik Velenje pri pridobivanju lignita povzroča posedanje in deformacije površine, akumulacijo vode in formiranje jezer z različnimi nivoji gladine. Lignit odkopavajo z velenjsko širokočelno metodo, kjer prihaja do rušenja krovinskih plasti v odkopne prostore. Vplivi na površino se delijo na neposredne in posredne. Neposredni se pojavljajo nad lokacijo odkopa, najprej se pokažejo kot razpokano površje, ki se prične pogrezati. V Šaleški dolini so zaradi pogrezanja nastala tri jezera: Škalsko, Velenjsko in Družmirsko. Družmirsko jezero se bo v prihodnosti še povečevalo, ker pod njem še poteka odkopavanje premoga. Posredni vplivi se pojavljajo na obrobju velenjske kadunje. Zato prihaja do premika površin, plazenja brežin in seizmično induciranih pojavov. Elektrofilitrski pepel se odlaga na nasip med Velenjskim in Družmirskim jezerom, ki preprečuje prelitje vode iz enega v drugo jezero.

Pri Premogovniku je problem tudi onesnaževanje zraka s težkimi kovinami. V količinah izpihanega zraka iz ventilacijskih jaškov se nahajajo izpusti kroma, svinca, mangana in živega srebra. Premogovnik ustvarja tudi emisije toplogrednih plinov, metana in CO₂.

Zaradi dolgoletnih kombiniranih vplivov pridobivanja lignita in obratovanja TEŠ, podtalnica v Šaleški dolini ni vir pitne vode za prebivalce občin Šoštanj in Velenje.

V pepelu, žlindri in sadri, ki se letno odlaga na še kopni pas med Velenjskim in Družmirskim jezerom, da se ohranja nad vodo se nahajajo znatne količine težkih kovin.

Emisije radona predstavljajo okoljski problem tako pri premogovniku kot pri termoelektrarni.

Okoljske posledice uporabe premoga v TEŠ se kažejo predvsem v emisijah v zrak in v hrupu. Težke kovine se sproščajo tudi preko dimnikov TEŠ, kljub elektrostatskim filtrom in mokrim izpiranjem dimnih plinov za odstranjevanje žveplovih oksidov

[1] Labor Market Savinjsko-Šaleška Region, S. Risteska, junij 2022 in Action Plan for Savinjsko-Šaleška Coal Region in Transition, Deloitte, maj 2021

[2] Labor Market Savinjsko-Šaleška Region, S. Risteska, junij 2022, graph 2

2.2. Razvojne potrebe in cilji do leta 2030 z namenom doseči podnebno nevtralno gospodarstvo Unije do leta 2050

Sklic: člen 11(2)(d)

2.2.1 Razvojne potrebe

Za vpogled v stanje v SAŠA premogovniški regiji je bila ob pripravi NSPP izvedena temeljita primerjalna analiza, kjer so bili obravnavani vsi elementi pravičnega prehoda – energetskega prehoda, tranzicija človeškega kapitala in družbene infrastrukture, tranzicija gospodarstva in okolja. Na osnovi podatkov SURS in sodb deležnikov je bila izdelana ocena stanja in opredeljene glavne razvojne potrebe v posamezni premogovni regiji.

Za področje **energetike** med splošne razvojne potrebe regije, kot izhaja iz NSPP[1], ki jo je Vlada RS sprejela 13.1.2022 in tudi iz Območnega razvojnega programa[2], spadajo:

- povečanje zanesljivosti regijske oskrbe;
- večji delež OVE v končni rabi energije,
- povečevanje URE in povečanje zmogljivosti shranjevanja energije;
- ohranitev in nadgradnja energetskih lokacij v regiji;
- vzpostavitev zanesljivega daljinskega ogrevanja iz OVE vključno z optimizacijo obstoječega sistema, da bo lahko v naslednji fazi prilagojen za OVE (nizkotemperaturni režim).

Proizvodnja in shranjevanje energije iz OVE sta temeljni dejavnosti, ki bosta katalizirali nastanek novih delovnih mest in kateri bosta zagotovili ohranitev usmerjenosti regije v energetskega sektor.

Naložbe so zasnovane kot stebri gospodarskih ekosistemov znotraj obetavnih panog prihodnosti, okrog katerih bodo delovala predvsem mala in srednja podjetja.

Na področju **razvoja človeških virov** je v regiji identificiranih več področij. Potrebno je nadgraditi izobraževalni sistem, s ciljem zmanjšanja neskladij med potrebami delodajalcev ter znanji in spretnostmi na trgu dela. Pomembna je obogatitev in krepitev ključnih kompetenc šolajočih (predvsem kompetence podjetnosti, digitalne in zelene kompetence) in digitalno preobraziti šolski prostor. Vzpostaviti bo treba okolje za razvoj podjetniške miselnosti celotne generacije in zagotavljanje več programov za spodbujanje podjetništva.

Razvojne potrebe gredo v smeri zagotavljanja povezovanja različnih deležnikov v okolju in odpiranju delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, s katerimi bi lahko deloma reševali tudi vprašanje presežnih visoko kvalificiranih delavcev v energetiki. Izobraževalne vsebine bodo zajemale predvsem področja podjetništva, zelene transformacije in fotovoltaike, krepitev socialnih kompetenc, dvig digitalne pismenosti, recikliranja in predelave odpadkov, plastike ter proizvodnje alternativnih goriv oz. krožnega gospodarstva. Posebno pozornost bomo namenili krepitevi splošnih in specifičnih kompetenc za dvig snovne in energetske učinkovitosti, prilagajanje na podnebne spremembe in upravljanje naravnih virov, v sektorjih, ki so ključni za zeleni prehod (industrija, gradnje, energetika, promet).

Prav tako so potrebne naložbe v razvoj **socialne in ostale infrastrukture** po načelih trajnostnega razvoja ter digitalizacijo na vseh področjih.

Razvojne potrebe, povezane s tranzicijo **gospodarstva**, vključujejo:

- diverzifikacijo lokalnega gospodarstva glede na sektorsko in velikostno raznolikost;
- uravnotežena vlaganja v razvoj različnih panog, kot so na primer elektroindustrija, avtomobilska industrija, IT sektor, gozdarstvo in lesna industrija, turizem, kmetijstvo in trajnostna pridelava hrane, energetika kot gospodarski sektor, proizvodnja in predelava kovin in nekovin, farmacevtska industrija ter nove tehnologije (zlasti avtomatizacija in robotika);
- izboljšanje zmogljivosti poslovnega okolja za privabljanje javnega in zasebnega financiranja podjetij

(neposredne domače in tuje naložbe);

·nadaljnjo podporo in spodbude za razvoj zagonskih podjetij in krepi vlaganja v raziskave, razvoj in inovacije ter sodelovanje med raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom v regiji ter v razvoj turizma.

Dediščina premogovništva je regijo zaznamovala s **prostorsko in okoljsko degradiranimi območji**. Razvojni potencial predstavljajo tudi stara in opuščena industrijska območja. Glede na postopno opuščanje premogovništva in rabe premoga do leta 2033, je potrebno takoj pričeti z aktivacijo tistih območij, ki ne bodo več izpostavljena nadaljnji degradaciji.

Vprašanje dnevnega migriranja je povezano tudi s problematiko povezljivosti oziroma pomanjkljivo infrastrukturo za spodbujanje trajnostne mobilnosti in neustrezno kakovostjo storitev javnega prevoza.

2.2.2. Cilji in rezultati

SC 1: Pravični energetski prehod SAŠA regije. Rezultati, ki jih pričakujemo na tem področju v sinergiji z drugimi razpoložljivimi sredstvi, vključno z MPP so:

- preurejena energetska lokacija z uporabo najboljših razpoložljivih tehnologij za prestrukturiranje regijskega gospodarstva in razogljičenje regije;
- preurejeni sistemi daljinskega ogrevanja;
- večji delež proizvodnje in rabe OVE v regiji, vključno s skladiščenjem;
- manjša poraba energije v vseh sektorjih.

SC 2: Zaposlitve in veščine za ustreznost in zadostnost usposobljenih delavcev v smeri zelene preobrazbe na naslednjih področjih: pridobivanje in shranjevanje energije iz obnovljivih virov, trajnostne gradnje in energetska učinkovitost, krožna ekonomija, ravnanje z vodnimi viri in trajnostna mobilnost z rezultatom višjega deleža udeležencev:

- ki so končali usposabljanje, ki so se dokvalificirali.
- ki imajo po zaključku sodelovanja zaposlitev,
- ki so po zaključku vključeni v izobraževanje ali usposabljanje,

Pri tem se bodo ukrepi smiselno dopolnjevali z že organiziranimi usposabljanji s področja brezplačnega energetskega svetovanja v okviru mreže EN SVET v okviru Eko sklada[3]. Vzporedno bo v dogovoru med partnerji (občine, agencija KSSENA, EN SVET Eko sklad, KP Velenje itd.) vzpostavljen program za dodatno svetovanje in pomoč na področju energije.

SC 3:Trajnosten, prožen in raznolik gospodarski razvoj, v okviru katerega načrtujemo prispevek k doseganju naslednjih rezultatov:

- dvig produktivnosti/dodane vrednosti v regiji zaradi prehoda v industrijo 4.0 in digitalizacije,
- regija se uveljavi kot vozlišče za RRI v trajnostnih nizkoogljičnih krožnih rešitvah (ne samo v energetskih),
- vzpostavljeni modeli krožnega gospodarstva za večjo surovinsko samozadostnost v regiji,
- večje število investicij v regiji,
- prestrukturirana TEŠ in PV.

SC 4: Postopna sanacija in revitalizacija prostorsko in okoljsko degradiranih območij, pričakovani rezultat na tem področju je:

-zagotovljena rekonstrukcija, razgradnja in spremenjena namembnost objektov ter preurejena okoljsko in prostorsko degradirana območja, povezana s premogovništvom in rabo premoga.

Vsebina poglavja v celoti je razvidna v Prilogi 3A: Razvojne potrebe in cilji do leta 2030
SAŠA_NOVO_3.0.

[1] (https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/premog_izhod/strategija_prem_vlada_jan202.pdf)

[2] (http://ra-sasa.si/wp-content/uploads/2021/06/GRP-SA%C5%A0A-2021-2027_%C4%8Distopis-31.03.2021-za-lekturo-V1.pdf)

[3] (primer: <https://www.velenje.si/e-obcina/brezplacno-svetovanje/11111>).

2.3. Skladnost z drugimi ustreznimi nacionalnimi, regionalnimi ali teritorialnimi strategijami in načrti

Sklic: člen 11(2)(e)

Pravični prehod premogovnih regij je eden od ključnih vzvodov za doseganje podnebne nevtralnosti Slovenije do leta 2050, pri čemer **Nacionalni energetska podnebni načrt** predstavlja srednjeročni okvir. Ukrepi, ki so vključeni v tem območnem načrtu podpirajo doseganje sektorskih ciljev, ki so opredeljeni v NEPN (NEPN 28.2.2020 (1) ; Predlog posodobitev NEPN avgust 2024 (2)). Največ bodo k temu prispevali ukrepi, ki so predvideni na področju energetike in podpori za podporo preobrazbe gospodarstva v smeri dekarbonizacije in krožnosti. Ključen doprinos k razogljičenju predstavlja opustitev premoga kot fosilnega goriva pri proizvodnji električne energije v SI (TEŠ in PV – proizvodnja okvirno tretjine električne energije v SI, v sušnih obdobjih je ta % še višji; gre za zelo visoko odvisnost od enega fosilnega vira, ne le na regionalni, temveč tudi na nacionalni ravni, v evropskem merilu, s čimer so povezana tudi zelo visoka tveganja zaradi opustitve), s čimer pravični prehod regije pravzaprav trasira tudi nacionalni prehod v razogljičenje. Ambicija regije za izstop iz rabe premoga in celovito prestrukturiranje se kaže tudi v uspešni kandidaturi MO Velenje v okviru Misije 100.

Osnutek **Območnega razvojnega programa Savinjsko-Šaleške regije za obdobje 2021 – 2027** med strateškimi usmeritvami identificira tudi prehod v nizkoogljično in zeleno prihodnost v povezavi s pravičnim energetske prehodom regije. Tu je za deležnike v regiji ključnega pomena, da se nadomestita predvsem vira daljinska toplotna energija in električna energija, ki jo sedaj proizvaja TEŠ. V povezavi s pravičnim prehodom je za deležnike pomembno tudi ustrezno urejanje degradiranih območij. Poleg vidika pravičnega prehoda v regiji načrtujejo vlaganja na področju URE (energetska prenova stavb, zmanjševanje energetske revščine, energetska učinkovitost v gospodarstvu). Med pomembnimi razvojnimi prioritetami z naložbenim potencialom je tudi področje energetske samooskrbe in spodbujanje OVE, med drugim tudi spodbujanje DS OVE in razvoj in proizvodnja čistejših virov energije in alternativnih goriv. V regiji prepoznavajo tudi pomen naložb na področju krožnega gospodarstva.

V SAŠA regiji je med razvojnimi prioritetami na prvem mestu **krepitev konkurenčnosti gospodarstva**, kar je tudi bistvenega pomena za pravični prehod regije. Na tem področju želijo deležniki v regiji z vlaganji spodbujati naložbe v nadaljnji razvoj gospodarstva in njegovo internacionalizacijo. Pomembno področje za doseganje cilja pa so tudi vlaganja v izboljšanje inovacijskega sistema v regiji in spodbude za prenos znanja. Pomembna razvojna prioriteta regije so tudi vlaganja v krepitev kompetenc v podjetjih, kar želijo doseči s podporo programom za krepitev znanj in spretnosti za gospodarstvo ter prenos znanja v gospodarstvo. Za izboljšanje konkurenčnosti MSP želijo razviti in optimizirati ekosistem za podporo podjetništvu in inovativnosti ter podpreti izgradnjo infrastrukture, namenjeno razvoju gospodarske dejavnosti. Podpora bo namenjena tudi krepitvi sodelovanja v evropskem raziskovalnem prostoru in spodbujanju sodelovanja zagonskih podjetij z velikimi podjetji. V regiji področje digitalizacije prepoznavajo tako horizontalno kot vertikalno področje. Zato načrtujejo spodbujati digitalizacijo na različnih področjih, posebej so izpostavljena vlaganja v digitalno preobrazbo gospodarstva.

Okvir za osredotočanje sredstev sklada SPP, ki bodo namenjena preobrazbi gospodarstva nedvomno predstavlja tudi **Strategija pametne specializacije**. V osnutku S5 je jasno postavljen osrednji cilj, to je zeleni prehod, ki ga ni moč uresničiti brez ustreznih znanj in kompetenc kot tudi ne brez ustreznih in dovolj razvitih orodij, torej ključnih omogočiteljskih tehnologij, vključno z IKT. Definirana so področja, kjer Slovenija izkazuje kritično maso kapacitet in kompetenc za doseg tega cilja predstavljajo prednostna področja S5: Pametna mesta in skupnosti, Horizontalna mreža informacijsko-komunikacijskih tehnologij (HOM IKT), Zdravje-medicina, Pametne stavbe in dom z lesno verigo, Trajnostna pridelava hrane, Mreže za prehod v krožno gospodarstvo, Trajnostni turizem, Mobilnost, Tovarne prihodnosti, Materiali kot končni produkti. Gre za področja, kjer ima Slovenija inovacijski potencial za vzpostavitev konkurenčne prednosti za umeščanje na globalnih trgih ter s tem za krepitev svoje prepoznavnosti.

Kot izhaja iz **Območnega razvojnega programa SAŠA regije 2021-2027** je eden izmed strateških ciljev za nizkoogljično, zeleno in povezano regijo SAŠA do leta 2030 spodbujanje trajnostne večmodalne mobilnosti in povezljivosti. V regiji prepoznavajo pomen naložb na področju trajnostne mobilnosti, ki poleg spodbujanja kakovostnega življenja prebivalstva predstavlja tudi pomemben element pravičnega prehoda. Na področju trajnostne mobilnosti med ključnimi naložbami v regiji vidijo tiste, s katerimi bo regijo mogoče bolje povezati z drugimi deli države in pa tiste, s katerimi bo mogoče zagotoviti infrastrukturne pogoje za hojo in kolesarjenje ter zmanjšati odvisnost od avtomobilov, predvsem z zagotavljanjem učinkovitega JPP, spodbujanjem sopotništva in multimodalnosti. Na področju mobilnosti med drugim prepoznavajo tudi pomen uporabe sodobnih tehnologij in ustrezno digitalno opremljenost območja za regijo prihodnosti. Strateški cilji ORP SAŠA 2021-2027 so skladni s strateškimi prioritetami in cilji obeh že v letu 2017 izdelanih celostnih prometnih strategij (v nadaljevanju: CPS, angl. SUMP) MO Velenje in Občine Šoštanj.

Deležniki v SAŠA regiji prepoznavajo tudi potrebo po vlaganjih na področjih povezanih z družbenimi vidiki njenega razvoja, saj bodo ta bistvenega pomena pri zagotavljanju pravičnega prehoda. Tako na tem področju predvidevajo ukrepe s katerimi želijo učinkovito in hitro spodbuditi dostop do zaposlitve, s poudarkom na ranljivih ciljnih skupinah ter hitrejšemu prehodu mladih na trg dela. Na področju zaposlovanja bodo pomembni tudi ukrepi za posodobitev programov za prilagoditev trga dela in spodbujanje mobilnosti delovne sile, pa tudi vzpostavitev regionalnih centrov in/ali programov za spodbujanje zaposlovanja. Na področju izobraževanja v regiji med drugim prepoznavajo potrebo po vlaganjih v boljše sodelovanje delodajalcev z različnimi izobraževalnimi institucijami, v štipendiranje tistih, ki bi želeli pridobiti višjo izobrazbo in za programe s katerimi bi pri ciljnih populacijah, tudi pri mladih, krepili ključne kompetence. Po mnenju deležnikov so izjemnega pomena tudi vlaganja na področju vseživljenjskega učenja in prekvalifikacij pa tudi na področju dviga izobrazbene ravni posameznikov na srednješolski in višji ravni in podaljševanju obdobja delovne aktivnosti.

(1) Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN 5.0), 28.2.2020 (energetika-portal.si)

(2) https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_2024_pos_v5.0_avg2024.pdf

2.4. Predvidene vrste operacij

Sklic: člen 11(2)(g) do (k) in (5)

1. Pravični energetski prehod

Celovito energetsko prestrukturiranje regije je eden od ključnih izzivov in hkrati temelj za njeno razogljičenje. Temeljilo bo na načelu celovitega pristopa, upoštevajoč načelo »najprej energetska učinkovitost« za optimizacijo/zmanjšanje rabe energije, čemur bodo sledile naložbe v ustrezno prilagojeno »mešanico« OVE za zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv ter povečanje odpornosti.

Za doseganje tega cilja smo identificirali naslednje ukrepe:

1.1. Preureditev sistema daljinskega ogrevanja za zagotavljanje cenovno dostopnega vira energije za ogrevanje in hlajenje ob hkratnem ohranjanju kakovosti zraka, v okviru katerega bomo podpirali:

-naložbe v obstoječo infrastrukturo, ki bo omogočila optimizacijo (zmanjšanje izgub) in postopen zagon energetske učinkovite decentralizirane proizvodnje toplotne energije in/ali hladu skladno z URE. Podpora bo namenjena tudi vlaganjem v vključitev alternativnih virov proizvodnje toplotne energije na distribucijski sistemih;

-naložbe v kapacitete za zanesljivo preskrbo s toplotno energijo in/ali hladom, ki bo temeljila na OVE. Vlaganja v nove proizvodne kapacitete bodo ob zmanjševanju emisij toplogrednih plinov prispevala tudi k ohranjanju kakovosti zraka;

-podpora digitalizaciji oskrbe in napajanja distribucijskega sistema toplote/hladu za prilagoditev za sprejem OVE.

1.2. Ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu bodo podprti v okviru podpore produktivnim naložbam (SC 3), v kombinacijami z aktivnostmi za razogljičenje, snovno učinkovitost, ustvarjanje delovnih mest ipd.

1.3. Na področju spodbujanja rabe OVE bomo podpirali:

1.3.1 Dvig proizvodnih zmogljivosti za zanesljivo proizvodnjo električne energije iz OVE, vključno z zmogljivostjo distribucijskega omrežja, vzpostavitve OVE skupnosti z namenom zmanjšanja energetske revščine in revitalizacije prostorsko in okoljsko degradiranih območij, zlasti na območju TEŠ.

1.3.2 Proizvodnja energije iz OVE, vključno z naprednimi biogorivi po predhodni preučitvi drugih OVE, oziroma razvoj rešitev na področju shranjevanja električne energije tudi v povezavi s spodbujanjem e-mobilnosti, pilotnih projektov in za proizvodnjo vodika ter uplinjanja odpadne biomase, zlasti na območju TEŠ.

Glavna ciljna skupina za zgoraj navedene ukrepe bodo skupnosti na področju OVE in energetske skupnosti državljanov kot jih predvideva »Direktiva (EU) 2018/2001 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov« in »Direktiva (EU) 2019/944 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU«.

V procesu priprave tega dokumenta so imeli deležniki več možnosti, da predlagajo in identificirajo projekte za prehod regije v brezogljično družbo. Med temi so bili med vsemi deležniki, tako na regionalni kot na nacionalni ravni, kot vodilni izbrani naslednji projekti:

-Preobrazba daljinskega ogrevanja (KP Velenje),

-Vodikove tehnologije v brezemisijem transportu in razogljičenju energetike (posodobitev obstoječe infrastrukture za proizvodnjo in hranjenje vodika; izgradnja vodikove polnilnice za vozila na gorivne celice, nakup VCG kategorije M3 za JPP).

Kratek opis z utemeljitvijo projektov je v **Prilogi 4: Predvidene vrste operacij – Vodilni projekti (kratek opis) SAŠA**

2. Zaposlitve in veščine za vse

Na področju ravnanja s človeškimi viri in vlaganja v človeške vire so s sredstvi SPP predvideni naslednji ukrepi:

2.1 Obogateno izvajanje kakovostnega in dostopnega učenja, s poudarkom na krepitvi ključnih kompetenc (predvsem kompetence podjetnosti, digitalne in zelene kompetence) šolajočih in strokovnih delavcev, ter vključujočega vzgojno-izobraževalnega okolja po celotni vertikalni (od vrtcev do višjega šolstva), ter digitalna preobrazba šolskega prostora.

2.2. Vseživljenjska karierna orientacija in usposabljanje brezposelnih ter iskalcev zaposlitve, (informiranje, motiviranje, aktivnosti svetovanja zaposlenim, neformalna izobraževanja in usposabljanja, prekvalifikacije in dokvalifikacije s ciljem prehoda v zaposlitev ali samozaposlovanje).

2.3 Uvajanje krožnih vsebin v vzgojno izobraževalni sistem, predvsem vsebin, znanja in kompetenc, potrebnih za zelena delovna mesta ter za prehod v nizkoogljično družbo in gospodarstvo (v skladu s cilji področja vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj- VITR).

3. Trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj

Doseganje strateškega cilja trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj predstavlja temelj za uspešno in pravično prestrukturiranje regije v smeri podnebne nevtralnosti in učinkovite rabe surovin.

Načrtovana kombinacija ukrepov bo usmerjena v gospodarsko prestrukturiranje regije, skladno z NEPN in S5, Slovensko industrijsko strategijo ter območnim razvojnim programom SAŠA, v smeri prehoda v nizkoogljično, krožno, digitalizirano gospodarstvo z izkoriščanjem oziroma preobrazbo obstoječih dejavnosti, vezanih na dosedanje premogovno intenzivno gospodarsko aktivnost.

Ukrepi so usmerjeni v dveh ključnih smereh:

I)diverzifikacija gospodarstva, s podporo novim in obstoječim industrijam v smeri prehoda na nizkoogljično gospodarstvo in

II) podporno okolje za zagon podjetij in vlaganja v RRI.

Za financiranje konkretnih projektov v okviru tega cilja se lahko poleg nepovratnih sredstev SPP (prvi steber MPP) uporabi tudi možnosti financiranja iz drugega stebra (namenska shema v okviru programa InvestEU za zasebne naložbe).

Sredstva sklada za pravični prehod bodo zato namenjena podpori naslednjim (sklopom) ukrepov:

3.1 Naložbe v raziskave, razvoj in inovacije, digitalizacijo ter proizvodne zmogljivosti v malih in srednje velikih podjetjih: v sklopu tega ukrepa bo podpora namenjena malim in srednjim podjetjem predvsem na področjih, ki so kot prebojna področja prepoznana v S4/S5 ter na tistih področjih, ki se bodo izkazala kot odločilna za izvedbo pravičnega prehoda regije in blaženje posledic in izkoriščanje potenciala nadaljnje preobrazbe v nizkoogljično krožno gospodarstvo. Podpora bo namenjena tudi krepitvi RRI v SME, ki bo temeljil na prenosu znanj med njimi in velikimi podjetji.

3.1.1 Naložbe v RRI - Podpora naložbam v raziskave in razvoj povezane z industrijo 4.0 in s tovarnami prihodnosti v skladu z načeli podnebno nevtralnega in krožnega gospodarstva (npr. digitalizacija; povečanje virtualizacije procesov in delovne sile; simulacije prototipnih rešitev; uvajanja umetne inteligence v proizvodne procese; razvoj pametnih prostorov; robotika; hiperavtomatizacija; rešitve IoT; digitalni dvojčki). Spodbujali bomo tudi RRI partnerstva med MSP in velikimi podjetji ter in odprto inoviranje na vseh področjih, ki so skladna s S5 (npr. Laboratorij za raziskave bio-rafinacije biomase, Kemijski inštitut).

3.1.2 Pilotni in demonstracijski projekti - V okviru tega ukrepa bo mogoče podpreti tudi izvedbo pilotnih/demonstracijskih projektov za izvedbo tehnoloških in/ali netehnoloških/druženih inovacij.

3.1.3 Podpora produktivnim naložbam za diverzifikacijo - v MSP, ki bodo na področjih, skladnih s S5, krepila proizvodne, storitvene in/ali raziskovalno razvojne dejavnosti za pospeševanje dvojnega prehoda. Za področje prehoda v podnebno nevtralno, krožno gospodarstvo bodo podpore namenjene, med drugim: naložbam v URE; za prehod na rabo OVE; v izboljšave snovne produktivnosti; za uvedbo industrijske simbioze; v razvoj in komercializacijo materialov, izdelkov, storitev, poslovnih modelov skladnih z načeli podnebne nevtralnosti in krožnega gospodarstva; itd. Ob naložbah za zeleni prehod bodo podjetja lahko pridobila sredstva za preobrazbo v industrijo 4.0, digitalizacijo, itd.

3.2 Nadgradnja start-up ekosistema ter spodbujanje podjetij s potencialom hitre rasti, vključno z ekonomsko poslovno infrastrukturo: skladno z drugimi strateškimi cilji bo podpora namenjena projektom in pobudam, ki bodo bodisi izkoristile ali izboljšale obstoječe potenciale in zmogljivosti regije in so neposredno povezane s pravičnejšim preходом, na naslednjih področjih:

3.2.1 Za povečanje privlačnosti regije za neposredne domače in tuje naložbe z **naložbami v funkcionalni razvoj saniranih prostorsko in okoljsko degradiranih območij** in v bolj profesionalno okolje za podporo podjetjem, tudi start-upom (vključno s krepitvijo poslovnih zavezništov). Zapiranje rudnika namreč zahteva poleg prekvalifikacije delovnih mest tudi okrepitev zelenega gospodarstva, prehod na čisto energijo, uporabo novih inovativnih tehnologij, za kar je potrebno zagotoviti infrastrukturne pogoje (poslovne cone, podjetniški inkubatorji, razvojni laboratoriji) in ustrezno podporo za ustvarjanje zelenih delovnih mest. Pri tem so pomembne tudi naložbe v tisto ekonomsko-poslovno infrastrukturo, ki je potrebna za izvedbo produktivnih naložb in diverzifikacijo gospodarstva, tako MSP kot velikih podjetij. Pri podpori temu ukrepu bomo ravnali v skladu s pojasnilom v zvezi z načelom onesnaževalec plača, ki je podrobneje predstavljeno v Prilogi 2.

V procesu priprave tega dokumenta so imeli deležniki več možnosti, da predlagajo in identificirajo projekte za prehod regije v brezogljično družbo. Med temi so bili med vsemi deležniki, tako na regionalni kot na nacionalni ravni, kot vodilni izbrani naslednji projekti:

- Laboratorij za raziskave bio-rafinacije biomase (Kemijski inštitut),
- Revitalizacija in opremljanje površin namenjenih ekonomsko poslovni infrastrukturi (MO Velenje, občini Šoštanj in Šmartno ob Paki),
- Center prihodnosti (MO Velenje).

Kratek opis z utemeljitvijo projektov je v **Prilogi 4: Predvidene vrste operacij – Vodilni projekti (kratek opis) SAŠA**

4. Postopna sanacija in revitalizacija prostorsko in okoljsko degradiranih območij

Za celovito sanacijo in revitalizacijo prostorsko in okoljsko degradiranih območij, ki so povezana s premogovništvom in rabo premoga, ob spoštovanju načela »onesnaževalec plača« (tudi z izvedbo rudarskih sanacijskih del v okviru zakonodaje s področja rudarstva, ki bodo izvedena skladno s zakonom/programom o zapiranju rudnika) ter načela zagotavljanja pravičnega in pravočasnega prehoda v nizkoogljično družbo, bodo s sredstvi SPP podprti naslednji ukrepi:

4.1 Razgradnja in sprememba namena objektov, povezanih z rabo premoga, potrebna za izvedbo naložb v dvig proizvodnih zmogljivosti iz OVE in za dvig konkurenčnosti gospodarstva (Stara elektrarna - Velenje, Blok 1-3 - Šoštanj, Blok 4 – Šoštanj, Hladilni stolp 4 - Šoštanj). Objekt Stara elektrarna bo celovito prenovljen. V njem bo deloval Center prihodnosti, ki bo industrijsko-izobraževalni tehnološki park. Na lokacijah, kjer se nahajajo Bloki 1-4 ter hladilni stolp 4 bo izvedena celovita sanacija z rušenjem objektov in dekontaminacijo, čemur bo sledila izgradnja objektov za proizvodnjo in shranjevanje vodika. Pri podpori temu ukrepu bomo ravnali v skladu s pojasnilom v zvezi z načelom onesnaževalec plača, ki je podrobneje predstavljeno v (Prilogi2).

Izvajanje ukrepov bo komplementarno izvajanju ukrepov v okviru zakona o zapiranju PV:

- Postopno in učinkovito zapiranje rudnika na podlagi celostnega programa zapiranja ter zagotovitev ustrezne, okoljsko sprejemljive rešitve za presežno proizvodnjo, ki bo posledica izvajanja zapiralnih del (tj. izkop, ki je posledica izvajanja zapiralnih del). Izstop iz premoga, najpozneje v letu 2033 bo podprt s pripravo zakonskega okvira za zapiranje premogovnika in prestrukturiranja regije, ki bo usklajen s socialnimi partnerji in ključnimi deležniki v regiji:
- zagotavljanje dolgoročne odgovornosti za celovito sanacijo in revitalizacijo rudarskih območij ter dolgoročno spremljanje in upravljanje rudarskega območja po prenehanju rudarjenja.

Produktivne naložbe, ki niso naložbe v MSP:

Analiza vrzeli (Priloga 1), SAŠA regije je pokazala, da je število velikih podjetij v obdobju 2011-2020 upadlo (iz 14 na 8), vendar pa obstoječih osem velikih podjetij zaposluje skoraj polovico celotne delovne sile, kar je tudi več kot zaposluje skupaj 1000 MSP. Zaradi svoje sposobnosti zaposlovanja in ohranjanja delovnih mest bod pomemben deležnik tudi v prihodnji preobrazbi regije.

Na podlagi analize vrzeli in indikativnega seznama načrtovanih naložb v regiji je mogoče ugotoviti, da načrtovanih novih delovnih mest v velikih podjetjih v enakem obdobju ni mogoče doseči samo s podporo MSP, zlasti ob upoštevanju, da je polovica delovne sile že zaposlene v osmih velikih podjetjih).

Zato bo del sredstev SPP dostopen tudi velikim podjetjem., kot npr:

- Gorenje gospodinjski aparati d.o.o. Velenje: Razvoj novih generacij gospodinjskih aparatov, Povečanje proizvodnih zmogljivosti tovarn gospodinjskih aparatov in Povečanje proizvodnih zmogljivosti tovarne televizorjev,
- Premogovnik Velenje d.o.o.: Krožno gospodarstvo SPV – predelava plastike in proizvodnja alternativnih goriv.

Odločitve glede sofinanciranja posameznih projektov bodo sprejete na podlagi izvedenega postopka javnega razpisa, v okviru katerega bodo med drugimi določeni in presojeni upravičeni stroški naložbe, upoštevana pravila državnih pomoči in razpoložljiva sredstva.

Več podrobnosti je razvidno iz priloge **Priloga 5: Predvidene vrste operacij – Produktivne NE MSP naložbe_SAŠA**

Sinergije in dopolnjevanje predvidenih operacij z drugimi programi v okviru cilja „naložbe za delovna mesta in rast“ in drugimi stebri mehanizma za pravičen prehod

Sredstva SPP bodo komplementarna sredstvom v okviru NOO ter cilja „naložbe za delovna mesta in rast“ v EKP 2021-2027 in drugih razpoložljivih virov.

Sredstva instrumenta za posojila v javnem sektorju v okviru MPP se bodo namenjala podpori naložbam vseh sektorjev, ki jih opredeljuje relevantna uredba (1)

Podrobneje v **Prilogi 6: Predvidene vrste operacij – Sinergije in dopolnjevanje-SAŠA_3.0.**

(1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:32021R1229>

3. Mehanizmi upravljanja

Sklic: člen 11(2)(f)

Partnerstvo

Deležniki so se v 2020 vključevali že v pripravo NSPP, za katero se je izvedla tudi CPVO, in pripravo Akcijskega načrta za pravični prehod SAŠA (<https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalna-strategija-za-izstop-iz-premoga-in-prestrukturiranje-premogovnih-regij/>). Več kot 70 deležnikov v obeh premogovnih regijah je bilo vključevano na različne načine: obiski na terenu: več kot 30 intervjujev; več kot 100 posredovanih projektnih idej (najboljše vključene v akcijski načrti); organizacija delavnic za pripravo projektnih predlogov; ključne faze so bile predstavljene in debatirane s ključnimi deležniki; izvedba individualnih sestankov z vsemi pobudniki. Za pripravo ONPP za obe premogovni regiji deluje posebna delovna skupina, ki jo vodi OU, sestavljajo jo PT, predstavniki občin območij obeh regij (Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi ter Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki), RRA Zasavje in RA SAŠA ter Zasavske gospodarske zbornice in Savinjsko-šaleške gospodarske zbornice. Skupina s OU na delovni ravni sodeluje pri oblikovanju mehanizma upravljanja in pripravi območnih načrtov.

Širši krog deležnikov se v pripravo ONPP vključuje na naslednji način:

- 18.11.2021 je bila izvedena delavnica za opredelitev ukrepov za doseganje strateških ciljev ONPP, ki se jo je udeležilo preko 100 udeležencev. (<https://evropskasredstva.si/sklad-za-pravicni-prehod-spp/>)
- Na podlagi poziva podjetjem, ki so sodelovala pri pripravi akcijskih načrtov z Deloitte, poslanega 22.11.2021, je bilo prejetih 19 projektnih predlogov. V obdobju od februarja do aprila 2022 je bilo izvedenih več usklajevalnih sestankov za opredelitev vodilnih projektov.
- V mesecu aprilu 2022 je bil izveden posvet Zelena prihodnost SAŠA regije. (<https://evropskasredstva.si/sklad-za-pravicni-prehod-spp/>)

Spremljanje in ocenjevanje

Za potrebe spremljanja in ocenjevanja načrtovanih ukrepov, vključno s kazalniki, RA SAŠA v sodelovanju s PO in SVRK pripravlja kvartalno, letna in končno poročilo izvajanju ONPP SAŠA regije. Poročila na regionalni ravni obravnava Razvojni svet območnega razvojnega partnerstva SAŠA regije, na nacionalni pa letna in končno poročilo obravnava Odbor za spremljanje. Predlog letnega in končnega poročila se pred obravnavo na Odboru za spremljanje predstavi in obravnava na obravnavi v regiji.

Najpozneje 3 leta po sprejemu ONPP se izvede vrednotenje izvajanja ONPP, ki ga izvede s strani SVRK izbran zunanji izvajalec.

Organ/organi za usklajevanje in spremljanje

v vlogi OU in nacionalnega koordinatorja: SVRK:

- priprava predlogov ONPP v skladu z zahtevami Uredbe SPP,
- uskladitev predlogov ONPP ob upoštevanju načela partnerstva z relevantnimi deležniki na regionalni in nacionalni ravni,
- umestitev predlogov ONPP v P 21-27,
- koordinacija priprave sprememb ONPP,
- spremljanje in vrednotenje izvajanja ONPP.

v vlogi regionalne razvojne agencije ali območne razvojne institucije (RRA): Razvojna agencija SAŠA (v nadaljevanju: RA SAŠA) kot razvojna institucija, ki je vpisana v evidenco regionalnih razvojnih agencij ministrstva, pristojnega za regionalni razvoj:

- sodelovanje pri načrtovanju sistema izvajanja pravičnega prehoda,

- sodelovanje z OU pri aktivnostih na regionalni ravni za zagotavljanje partnerstva (mladi, NVO, socialni partnerji gospodarstvo, predstavniki lokalnih skupnosti, drugi),
- članstvo v Odboru za spremljanje Programa EKP 21-27
- sodelovanje pri pripravi in spremembah ONPP,
- sodelovanje s PT v postopkih izbora operacij;
- pregled in podaja mnenja o skladnosti vlog (NPO ali JR/JP) za odločitev o podpori z ONPP (v kolikor ne nastopa v vlogi potencialnega prejemnika sredstev oz. upravičenca),
- spremljanje izvajanja ONPP in v tem okviru priprava poročil o izvajanju (kvartalnih, letnih, končnih) ter poročanje OU, glede na navodila OU, za kar uporablja podatke informacijskega sistema OU,
- sodelovanje z OU in PT pri vrednotenju izvajanja ONPP;

v vlogi PT: MGRT, MDDSZ, MIZŠ, MZI:

- vključevanje RA SAŠA v postopke izbora operacij,
- pred posredovanjem vloge za odločitev o podpori na OU pridobi mnenje RA SAŠA, ki tako predstavlja obvezni sestavni del vloge za odločitev o podpori,
- seznanjanje RA SAŠA o izvedenih postopkih JR/JP,
- seznanjanje RA SAŠA o odstopih od pogodb o sofinanciranju,
- sodelovanje z RA SAŠA pri spremljanju izvajanja ONPP.

RA SAŠA deluje tudi kot Center za pravični prehod, ki ločeno od nalog, ki jih izvaja v okviru upravljanja, izvaja naslednje aktivnosti: (i) vzpostavljanje lokalnih partnerstev in mreženje za potrebe izvajanja projektov oz. operacij, (ii) izvajanje usposabljanj in krepitev zmogljivosti projektnih sponzorjev, (iii) zagotavljanje podpore pri pripravi projektov (podpora pri izdelavi projektnih idej, pripravi vlog, investicijske dokumentacije ipd.), (iv) spremljanje izvajanja projektov in podpora pri projektnem upravljanju ter (v) evidentiranje prostorsko in okoljsko degradiranih območij (stanje, optimalna raba, način in časovnica sanacije,...) in priprava vizije o revitalizaciji dediščine povezane s premogovništvom, (vi) priprava študij in analiz, potrebnih za učinkovito in pravočasno izvajanje strategije in z njo povezanih programov, ukrepov ali projektov, tudi (vii) deluje tudi kot glavna informacijska točka ter s tem skrbi za dosledno izvajanje ukrepov informiranja in obveščanja tako lokalnih deležnikov pravičnega prehoda (npr. občanov, projektnih sponzorjev, delavcev v premogovništvu ipd.) kot tudi širše zainteresirane javnosti.

Center za pravični prehod ima centralno vlogo usklajevanja in njegova vloga in obveza je, da koordinira aktivnosti vseh deležnikov v regiji pri aktivnostih povezanih z izvajanjem ONPP. Med deležnike spadajo mladi, NVO, socialni partnerji gospodarstvo, predstavniki lokalnih skupnosti, drugi.

4. Kazalniki učinkov ali rezultatov za posamezni program

Sklic: člen 12(1) uredbe o SPP

Utemeljitev na podlagi predvidenih vrst operacij, da so kazalniki učinka ali rezultatov, specifični za posamezni program, potrebni

S programsko specifičnim kazalnikom učinka: Urejene površine za gospodarsko dejavnost se meri rezultat ukrepov v okviru SC 3 Trajnosten, prožen in raznolik gospodarski razvoj, katerih osnovni namen je funkcionalni razvoj saniranih degradiranih območij in razvoj javne infrastrukture za podporo podjetjem (in ne sama sanacija okoljsko in prostorsko degradiranih območij kot takšna).

Programsko specifični kazalnik učinka: Število organizacij, ki so vključene v razvojne projekte za izboljšanje znanja spretnosti in kompetenc

Programsko specifični kazalnik rezultata: Delež podprtih organizacij, ki so uspešno vključile rezultate projektov za izboljšanje znanj, spretnosti in kompetenc v svoje razvojne načrte

Odločitev za uporabo programsko specifičnih kazalnikov učinka in rezultata kazalnika izhaja iz vsebine načrtovanih aktivnosti. Izbrani kazalniki so primerni za izvajanje razvojnih ukrepov za krepitev kakovosti vzgoje in izobraževanja, pri čemer so pomembni vsešolski pristop, podpora strokovnim in pedagoškim delavcem ter odpiranje VIZ v lokalni in širši prostor. Pri načrtovanju, izvajanju in evalvaciji sodobnih pristopov učenja in poučevanja oz. izvajanja pouka in drugih šolskih dejavnosti, bo sodelovalo veliko številko ključnih deležnikov oz. organizacij.

Za podrobnosti glej Priloga 8: Metodološki listi za programsko specifične kazalnike.

Tabela 1: Kazalniki učinka

Specifični cilj	Identifikator	Kazalnik	Merska enota	Mejnik (2024)	Cilj (2029)
JSO8.1	1	Urejene površine za gospodarsko dejavnost	ha	0,00	21,80
JSO8.1	2	Število organizacij ki so vključene v razvojne projekte za izboljšanje znanja spretnosti in kompetenc	število	6,00	23,00

Tabela 2: Kazalniki rezultatov

Specifični cilj	Identifikator	Kazalnik	Merska enota	Izhodiščna ali referenčna vrednost	Referenčno leto	Cilj (2029)	Vir podatkov	Opombe
JSO8.1	1	Delež podprtih organizacij, ki so uspešno vključile rezultate projektov za izboljšanje znanj, spretnosti in kompetenc v svoje razvojne načrte	delež	85,00	2022 -	80,00	Spremljanje MIZŠ	